

та швидко вирішувати різні конфлікти, в тому числі й у сфері права інтелектуальної власності.

Отже, можемо сказати, що медіація в усьому світі стає актуальним та демократичним способом альтернативного вирішення спору. Її ефективність відчули такі держави як Німеччина, США, Росія, Республіка Білорусь, Польща, Швейцарія, Австрія та ін. Сьогодні Україна повинна визначитись з напрямком запровадження даної процедури в нашу правову систему.

МАРТИНЮК І. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
кафедра права інтелектуальної власності та корпоративного права

КОМПЕНСАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАННОЇ ВНАСЛІДОК ПІРАТСТВА, ПЛАГІАТУ ТА КОНТРАФАКЦІЇ

Попри велику увагу, яка приділяється забезпеченню ефективного захисту прав інтелектуальної власності, нерідко трапляються випадки порушення прав авторів.

У чинному законодавстві, зокрема: ЦК України, Законі України «Про авторське право і суміжні права», передбачено основні способи цивільно-правового захисту авторських прав. Вибір способу захисту залежить від виду порушення прав, наслідків порушення та мети, якої бажає досягти правовласник, обираючи той чи інший спосіб захисту.

Враховуючи, що при неправомірному використанні об'єктів авторського права творцям (їх правонаступникам) завдається майнова шкода, актуальне значення має дослідження способів її відшкодування.

Відшкодування збитків, стягнення з порушника незаконно одержаного доходу чи виплата ним компенсації становлять найбільш дієві способи захисту авторських прав. У даному випадку майновий інтерес потерпілого задовольняється за рахунок грошової компенсації завданих йому майнових збитків. Під збитками маються на увазі витрати, зроблені особою, права якої порушені, втрата чи пошкодження її майна — реальні збитки, а також неoderжанні доходи, які б особа могла одержати при звичайних умовах цивільного обороту, якби її права не були порушені — упущена вигода. За загальним правилом збитки відшкодовуються у певному обсязі.

Оскільки довести наявність збитків та обґрунтувати їх розмір, особливо в частині упущеної вигоди, не завжди просто, Закон України «Про авторське право і суміжні права» надає потерпілим можливість

компенсувати завдану їм майнову шкоду двома іншими, простішими способами.

По-перше, це стягнення з порушника на користь правовласника всього доходу, отриманого внаслідок порушення авторських прав.

По-друге, власники порушених авторських прав можуть вимагати від порушника виплати *компенсації*. Її розмір визначається судом на підставі позову потерпілого в сумі від 10 до 50 тисяч мінімальних розмірів заробітної плати, встановленої законодавством України (Довгий С. О. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук, - К, 2002. — С. 131).

Попри таку чіткість та здається конкретність у відшкодуванні шкоди, існують певні проблемні моменти, з якими стикаються як правовласники, так і суди, на які покладено нелегке завдання у винесенні справедливого рішення.

Існує певна проблема в оцінці правомірності вимоги правоволодільця про стягнення компенсації стосовно кожного окремого випадку правопорушення або стосовно вчиненого правопорушення в цілому.

Існують також неточності при визначенні розміру компенсації. Так у вітчизняному законодавстві у п. 5 ст. 432 ЦК України міститься правило: «розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення». Як бачимо, ЦК України проголошує, що разове грошове стягнення має визначатися з урахуванням вини особи та інших суттєвих обставин, і нічого не говорить про те, які це обставини. Як зазначив О. А. Підпригора: «Слід пам'ятати, що ця компенсація має відповідати заподіяній шкоді, — порушника не можна ображати. При такій ситуації сподіватися на зменшення масштабів порушення прав інтелектуальної власності навряд чи можна» (Підпригора О. А. Захист права інтелектуальної власності в новому Цивільному кодексі України / О. А. Підпригора // Інтелектуальна власність. — 2003. — № 6. — С. 4).

Як зазначає В. Погуляєв, «оскільки компенсація не пов'язана з завданими збитками чи незаконно отриманими доходами та підлягає виплаті визначати розмір компенсації, необхідно обов'язково виходячи з певних критеріїв» (Погуляєв В. Компенсация — особый способ защиты исключительных прав / В. Погуляев // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. — 2001. — № 12. — С. 50).

Це критерії вини і, відповідно, розмір стягнення за правопорушення, вчинене з умислу чи грубої необережності, має значно відрізнятися від розміру стягнення за правопорушення, вчинене не з умислу чи грубої необережності, коли особа, яка вчинила його, вжила усіх необхідних заходів задля дотримання прав інтелектуальної власності чи не знала і не повинна була знати, що в її діях є правопорушення.

Слід зазначити, що компенсація, як спосіб захисту порушених прав інтелектуальної власності, не завжди оцінюється позитивно.

Обґрунтовується це тим, що такий захист відповідно до принципів цивільного права спрямований лише на відновлення порушеного права, в тому числі і майнового стану суб'єкта права інтелектуальної власності в разі його порушення.

Цілком слушною виглядає пропозиція О. А. Підпригори щодо зміни акценту законодавця у ЦК України, щодо необхідності відходу від чистого компенсаційно-відновлювального механізму у сфері захисту прав інтелектуальної власності до карального (Підпригора О. А. Захист права інтелектуальної власності в новому Цивільному кодексі України / О. А. Підпригора // Інтелектуальна власність. — 2003. — № 6. — С. 4).

Як зазначає О. В. Ришкова: «Компенсаційний принцип захисту цивільних прав стосовно прав інтелектуальної власності спрямований лише на відновлення порушених прав, у тому числі і майнового стану суб'єкта права інтелектуальної власності у разі його порушення, а тому потребує заміни на більш ефективний. Таким замінником може стати кратний принцип відповідальності за порушення права інтелектуальної власності, за яким розмір майнової відповідальності збільшується у два і більше разів в залежності від розміру завданих збитків та інших факторів, що мають істотне значення для обсягу відповідальності за принципом: чим більшим є розмір завданих збитків, тим більш суворою є відповідальність» (Ришкова О. В. Захист прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України: Автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Одеса, 2007. — С. 14).

Таким чином, незважаючи на переваги компенсації, як одного із способів захисту авторських прав, як ми переконались існують певні складнощі у її застосуванні. Зокрема, це пов'язано з відсутністю критеріїв, які мають враховуватись при визначенні розміру крмпенсації. На нашу думку саме розроблення таких критеріїв дозволить спростити визначення розміру компенсації та буде сприяти більш ефективному захисту авторських прав

МЕНСО І. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри права інтелектуальної власності і корпоративного права

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК

Обробки та використання електронної інформації, переведення друкованої інформації в електронний вигляд та її розміщення в електронних бібліотеках дозволяють істотно підвищити швидкість надання інформації та розширити доступ користувачів до неї.